

Szegedi Tudományegyetem
Neveléstudományi Doktori Iskola

FÖLDI FANNI

Motiváció a zenei nevelésben: tanulói döntések, műfaji preferenciák és a külső ösztönzők szerepe az öndeterminációs elmélet alapján

PhD értekezés tézisei

Témavezető:

**Prof. Dr. Józsa
Krisztián**

egyetemi tanár



Szeged,
2025

BEVEZETÉS

A zenei nevelés motivációs aspektusainak kutatása napjainkban különösen indokolt, mivel a tanulói érdeklődés folyamatosan változó mintázatai és a klasszikus zene iránti csökkenő nyitottság komoly kihívást jelent a pedagógusok számára. Az iskolai ének-zene órák gyakran alacsony presztízsű tantárgyként jelennek meg, a tanulók közömbösen vagy negatívan viszonyulnak (Janurik & Józsa, 2018; Szabó, 2018a,b). A motiváció hiánya különösen problémás, hiszen a zenei tanulás nem csupán technikai tudást, hanem személyiségfejlesztő, közösségépítő és kreatív készségeket fejlesztő hatással bír, amely számos más területre – így az olvasás, a nyelvi készségek vagy a társas kompetenciák fejlesztésére - is pozitívan hat (Janurik & Józsa, 2016; Turmezeyné, Máth & Balogh, 2005).

A kutatás elméleti alapját az öndeterminációs elmélet (Self-Determination Theory, SDT) képezi, amely három alapvető pszichológiai szükséglet – az autonómia, a kompetencia és a valahová tartozás – elősegítését tartja a motiváció kulcsának (Deci & Ryan, 2000; Ryan & Deci, 2017). Ennek az elméletnek a zenei nevelésre történő alkalmazása lehetőséget ad a tanulók döntéshozatalának és a külső ösztönzők – például tanári, szülői és a kortárs hatások – szerepének mélyebb megértésére. Különösen fontos megérteni, hogy a tanulók mennyiben érzik sajátjuknak a zenei tanulási folyamatot, hiszen az autonómia megélése jelentősen hozzájárulhat a belső motiváció fenntartásához és a hosszú távú zenei elköteleződéshez.

Miközben a nemzetközi szakirodalomban a zenei motiváció kutatása jól körülhatárolt terület, addig hazánkban a hangszeres tanulás és a zenei preferenciák pszichológiai és pedagógiai háttere még viszonylag kevésbé feltárt (Janurik, 2009; Pintér, 2021; Szende, 2000). A jelen kutatás ezért nemcsak új empirikus adatokkal járul hozzá a tudományos kutatásokhoz, hanem gyakorlati szempontból is értékes ismereteket nyújthat. A pedagógusok, zeneoktatók és a szülők számára különösen fontos, hogy megértsék a tanulók motivációs folyamatait, és olyan tanulási környezetet alakítsanak ki, amely elősegíti a tanulók aktív részvételét, önszabályozó tanulását, érdeklődésének fenntartását és sikeres zenei fejlődését (Jakobicz et al., 2018; Váradi & Józsa, 2023).

A disszertáció felépítése két fő egységre tagolódik. Az első rész az elméleti keretet mutatja be, amely részletesen tárgyalja a zeneoktatás intézményi hátterét, az öndeterminációs elmélet kialakulását, valamint annak alkalmazhatóságát a zenei nevelés kontextusában. Ezen kívül kitér a külső ösztönzők tanulói motivációra gyakorolt szerepére is. A dolgozat második egysége az empirikus kutatásokra fókuszál: bemutatja a kutatás célját, a megfogalmazott kutatási kérdéseket és hipotéziseket, majd részletesen ismerteti a kvantitatív és kvalitatív adatgyűjtés és elemzés módszereit. A kutatási eredmények ismertetése után sor kerül a hipotézisek értékelésére, a vizsgálat korlátainak elemzésére, valamint a lehetséges jövőbeli kutatási irányok meghatározására. A disszertáció tehát nemcsak a tanulói motiváció különböző formáinak feltárására törekszik, hanem ezek komplex, egymással összefüggő rendszerének megértésére is, különösen a tanulói autonómia, a zenei preferencia és a külső befolyásoló tényezők összefüggéseiben.

ELMÉLETI HÁTTÉR

A motivációkutatás hosszú időre visszanyúló, dinamikusan fejlődő pszichológiai és pedagógiai terület, melynek fókuszában az áll, hogy milyen tényezők ösztönzik az egyént egy tevékenység megkezdésére, fenntartására vagy éppen abbahagyására (Józsa, 2021). Az oktatás egyik központi kérdése a tanulási motiváció, amely különösen a zeneoktatás esetében mutat komplex összefüggéseket. A tanulási motiváció kérdése különösen az oktatási kontextusban válik hangsúlyossá, hiszen szoros összefüggésben áll a tanulmányi eredményekkel, az önértékeléssel és az iskolai tevékenységekbe való aktív bekapcsolódással (Kaplan & Patrick, 2016). A zeneoktatás területén ez a kapcsolat még összetettebb, mivel a tanulói elköteleződés, a belső hajtóerők és a külső elvárások egyensúlyt alkotnak.

A zenei nevelés motivációs sajátosságait az öndeterminációs elmélet (Self-Determination Theory, SDT) biztosítja az egyik legátfogóbb értelmezési keretként. Deci és Ryan (2017, 2022) modellje szerint a tanulók akkor mutatnak tartós, intrinzik motivációt, ha három pszichológiai alapszükséglet – az autonómia, a kompetencia és a kapcsolódás, valahová tartozás – megvalósul az adott tanulási helyzetben. Ezen szükségletek érvényesülése támogatja a tanulók önszabályozását, kitartását és flow-élményének gyakoriságát (Csíkszentmihályi, 2022; Janurik & Pethő, 2009; Ryan & Deci, 2017). A gyakorlás például repetitív és időigényes jellege kitartást, türelmet és önszabályozást kíván, amit elsősorban belső késztetések tudnak hosszú távon fenntartani. Amennyiben a tanulók döntéseit nem saját indítatásból hozzák, például szülői elvárás vagy iskolai kötelezettség hatására, csökkentheti az elköteleződést (Deci et al., 2001; Szende, 2000).

Magyarországon a zeneoktatás sajátos kettőssége figyelhető meg: az iskolai ének-zene órák gyakran nem váltanak ki pozitív attitűdöt a tanulókból, míg a zeneiskolákba vagy szakgimnáziumokba jelentkezők rendszerint önként, belső motivációval választják a zenei pályát (Héjja, 2016; Janurik & Józsa, 2018). A kutatások azt mutatják, hogy míg a zeneiskolai tanulók gyakran belső indítatásból választják a zenetanulást, az iskolai ének-zene órák sok esetben nem váltanak ki pozitív attitűdöt, és gyakran az unalom, apátia és szorongás színterei (Csíkos, 2012; Janurik, 2007). A tanulók általában kevésbé érzik a tantárgy relevanciáját, különösen a klasszikus zene oktatása esetén, amely gyakran távol áll zenei ízlésüktől (Pintér, 2021; Reić Ercegovac et al., 2017). A tanítási módszerek és az oktatási környezet nagymértékben befolyásolják a tanulói motivációt. A projekt módszer, a drámapedagógia, a kooperatív tanulás, valamint a digitális eszközök alkalmazása pozitív hatással lehet a tanulói bevonódásra (Jakobicz et al., 2018; Szabó, 2018a, 2018b). Emellett különböző zenei tevékenységek, mint például kóruséneklés vagy hangverseny-látogatás, szintén hozzájárulnak a tanulók zenei ízlésének formálásához (Váradi et al., 2020; Váradi & Józsa, 2021).

A tanulók zenei preferenciái és műfaji választásai szoros összefüggésben állnak a motivációval. A kutatások szerint a gyermekek és fiatalok egyre inkább a populáris zenei műfajokat részesítik előnyben, miközben a klasszikus zene iránti nyitottság életkorral csökken (Brittin, 2014; Reić Ercegovac et al., 2017). A preferenciák alakulásában fontos szerepet játszik a családi háttér, a kortárs csoport, valamint a médiák is (Serbun & DeBono, 2010; Soares-Quadros et al., 2023).

Az öndeterminációs elmélet modellje szerint a tanulók motivációja nemcsak a külső ösztönzők jelenlététől függ, hanem attól is, hogy miként érzlelik saját döntéseiket (Barrett & Morgan, 2018; Deci & Ryan, 2000). Mindezek figyelembevételével elmondható, hogy a zenei

nevelés sikere szoros összefüggést mutat a tanulói motiváció típusával, valamint a pedagógiai és intézményi keretek rugalmasságával.

EMPIRIKUS KUTATÁSAINK CÉLJA

Az empirikus kutatásaink célja, hogy megismerjük a 9–19 éves tanulók hangszer tanulási motivációjának jellemzőit és azokat a tényezőket, amelyek hatással lehetnek a motivációra. Összesen öt vizsgálatot végeztünk, amely a hangszer tanulás megkezdésére, folytatására és a hangszer tanulás abbahagyására irányult. Az első szakaszban egy pilot vizsgálatra került sor, amelynek fő célja a a Motivation for Music Learning (Comeau et al., 2019) kérdőív adaptálása volt (Földi, 2021, 2020; Földi & Józsa, 2022a, 2022b). A második vizsgálat során az adaptált kérdőívet alkalmaztuk egy nagyobb mintán. Az adatok értelmezéséhez további tényezőket vontunk be, mint a családi háttér, a nem és az életkor (Földi et al., 2024). A harmadik vizsgálat során hangszeren tanuló és hangszeren nem tanuló diákokat vontunk be. A kutatás egyik kiindulópontja az a feltételezés volt, hogy a tanulók hangszer tanuláshoz való viszonya hatással lehet a zenei műfajokkal kapcsolatos megítélésükre. Ezzel összefüggésben azt vizsgáltuk, hogy a hangszer tanulás milyen mértékben járulhat hozzá a különféle zenei stílusokkal szembeni nyitottsághoz és elfogadáshoz, illetve hogyan befolyásolhatja a tanulók véleményét.

A tanulók motivációjának szélesebb körű megismeréséhez, különösen a gyakorlati tapasztalatok feltárása érdekében kvalitatív kutatási módszert is alkalmaztunk. Interjúkat készítettünk tanárokkal és tanárjelöltekkel. A kutatás első része a zenetanárrá válás motivációs összetevőire irányult, azokat a tényezőket vizsgáltuk, amelyek szerepet játszottak a hangszer tanulási és a pályaválasztási szándékukban. A kutatás folytatásában azt vizsgáltuk, hogy milyen motivációs módszerekkel tartják fent a gyermekek érdeklődését (Földi et al., 2023, Szabó et al., 2023). A motiváció témakörét hasonló szempontokból vizsgáltuk a szülőkkel és diákokkal folytatott interjúk során is. Arra kerestük a választ, hogy a szülők és a diákok szerint hogyan lehet fenntartani az érdeklődést, illetve milyen szerepe van a szülőknek, a tanároknak és a barátoknak a pszichológiai szükségletek támogatásában a hangszer tanulás során. Bár a résztvevők között nem volt közvetlen kapcsolat, tapasztalataik párhuzamos vizsgálata rávilágított az autonómia, kompetencia és társas kapcsolatok szerepére a motiváció fenntartásában. Az eltérő nézőpontok összevetése hozzájárult egy árnyaltabb kép kialakításához, és megerősítette a pedagógiai és szülői támogatás fontosságát a tanulók pszichológiai szükségleteinek kielégítésében.

KUTATÁSI KÉRDÉSEK ÉS HIPOTÉZISEK

A kutatás során összesen tíz kutatási kérdést fogalmaztunk meg. A következőkben a kvalitatív és a kvantitatív vizsgálatokra bontva mutatjuk be a kutatási kérdéseket és a szakirodalommal alátámasztott hipotéziseinket.

Kvantitatív kutatások

K1: Milyen pszichometriaival mutatókkal jellemezhető az adaptált kérdőívünk?

H1: A kérdőív megfelelő mérőeszköz a magyar diákok motivációjának megismeréséhez.

K2: Melyik motivációs dimenzió jellemzi leginkább a tanulók a hangszer tanulás iránti motivációját?

H2: Feltételezzük, hogy a diákok intrinzik módon motiváltak a hangszerstanulás iránt.

K3: Milyen különbségek mutathatók ki a tanulók hangszerstanulás, -folytatás és- gyakorlás iránti motivációjában a nem és életkor alapján?

H3: Feltételezzük, hogy nincs szignifikáns különbség a fiúk és a lányok motivációja között (Hallam et al., 2018), de szignifikáns különbség van a diákok életkora alapján (Józsa et al., 2020).

K4: A külső ösztönzők egyformán befolyásolják a hangszeren tanuló diákok motivációját?

H4: Feltételezzük, hogy a család, a barátok és a tanárok különböző mértékben járulnak hozzá a hangszerstanulás motivációjához és kitartásához, és ez a támogatás típusa és jelentősége az életkor előrehaladtával megváltozik (McPherson, 2009; Hallam et al., 2020; Schivitsa, 2007).

H5: Feltételezzük, hogy a fiúk és a lányok között is különbség van az ösztönzők arányában. A lányokra általában nagyobb hatással vannak a pedagógusok és a szülők, míg a fiúkat általában a barátaik befolyásolják, de a fiúk esetén jobban megjelenik a szülői kontroll (McPherson et al., 2016; Hallam, 2013).

K5: Milyen összefüggés van a zenei műfajokról alkotott vélemény és a háttértényezők között?

H6: Feltételezzük, hogy a hangszerstanulási tapasztalat befolyásolja a diákok zenei műfajokról alkotott véleményét, ezáltal pozitívabban vélekednek a zenei műfajokról és a hangszerstanulásról (Liang & Willemsen, 2023; Pintér, 2021).

H7: Feltételezzük, hogy a zenei műfajok megítélésében szignifikáns különbségek mutatkoznak az eltérő életkorú tanulók, valamint a fiúk és a lányok között (Hargraves et al., 2015; Soares-Quadros et al., 2023;).

H8: Feltételezzük, hogy a tanulók a könnyűzenei stílust preferálják a komolyzenei stílusok helyett (Dohány, 2013; Janurik, 2008a).

K6: Milyen hatással van a szülő a tanulók hangszerstanulási motivációjára?

H9: Feltételezzük, hogy az otthoni zenei környezet – különösen a szülők és testvérek hangszeres játéka, valamint a közös zenei tevékenységek – pozitív hatást gyakorolnak a tanulók hangszerstanulási motivációjára (Pintér & Csíkos, 2020; Várdai et al., 2022).

H10: Feltételezzük, hogy a hangszeren játszó szülők eltérő módon, célzottabban tudják támogatni gyermekük hangszerstanulását, mint azok a szülők, akik nem játszanak hangszeren, ugyanakkor mindkét csoport biztosít valamilyen formájú (anyagi, lelki) segítséget (Creech, 2010; Kong, 2020).

H11: Feltételezzük, hogy a szülői támogatás mértékében szignifikáns különbség mutatkozik a fiúk és a lányok között (Hallam, 2013).

Kvalitatív kutatások

K7: Milyen különbség van a gyakorlott pedagógusok és a tanárjelöltek között abban, hogy milyen okokra vezethető vissza a hangszerstanulás elkezdése, a hangszer kiválasztása?

K8: Milyen különbség van a gyakorlott pedagógusok és a tanárjelöltek pályaválasztási motivációjában?

K9: Hogyan támogatják a pszichológiai alapszükségletek a hangszer tanulási motivációt? Milyen módszereket alkalmaznak a szülők és a pedagógusok a pszichológiai szükségletek támogatásához?

K10: Milyen tényezők vezethetnek a lemorzsolódáshoz a hangszer tanulása során?

A KUTATÁS TELJES MINTÁJA

A kérdőív működésének megismeréséhez végzett vizsgálatban 10–18 éves tanulók vettek részt, összesen 151 diák, köztük 100 lány és 51 fiú. Az átlagéletkor 14,7 év volt ($SD = 2,49$). A második mérés során 9–19 éves hangszeren tanuló diákokat kérdeztünk ($N=264$), 107 fiút és 157 lányt. A tanulók citerán, csellón, furulyán, fuvolán, gitáron, harmonikán, hegedűn, klarinéton, kürtön, oboán, szaxofonon, trombitán, tubán, zongorán és ütős hangszereken játszanak. Az utolsó, nagymintás adatfelvételben 9–19 éves tanulók vettek részt ($n = 1159$, 618 lány, 541 fiú). Az átlag életkor 13,80 év volt. A tanulók életkora alapján négy csoportot képeztünk: (1) 9–12 évesek ($n = 392$), (2) 13–14 évesek ($n = 372$), (3) 15–16 évesek ($n = 323$), (4) 17–19 évesek ($n = 163$).

Az első kvalitatív mérésünk során a vizsgálatba bevont személyeket két csoportba bonthatjuk: tanárjelölteket (9 fő) és már jelentős gyakorlattal rendelkező pedagógusokat (6 fő) kérdeztünk meg. A válaszadókat kényelmi mintavétellel választottuk ki. A már pályán lévő pedagógusok esetében figyelembe vettünk, hogy milyen iskolatípusban tanítanak, így alapfokú művészeti iskolában, szakgimnáziumban és felsőoktatásban oktatókat is megkérdeztünk.

A második kutatáshoz a szülőket ($n=7$) és diákokat ($n=7$, hat lány és egy fiú) szintén kényelmi mintavétellel választottuk ki. A szülők közül csak anyák vettek részt a mérésben, akik közül ketten játszanak hangszeren, mindketten zongorán. A diákok 12–19 éves tanulók (átlagéletkor: 15,71 év) csak egy tanuló jár zenei szakgimnáziumba, három tanuló zeneiskolába és három tanuló magántanárhoz. A legkevesebb hangszer tanulással töltött idő három év, a legtöbb hét év volt. A diákok többségénél csak egy szabadidős tevékenységként van jelen a hangszer tanulása, ketten szeretnék ezzel foglalkozni és profi előadóművészekké válni. A tanulók citerán, furulyán, gitáron, ketten hegedűn játszanak és ketten zongoráznak.

AZ EMPIRIKUS KUTATÁS MÓDSZEREI

Az első három vizsgálatunkhoz kvantitatív kutatási módszert alkalmaztunk. A hangszeren tanuló diákok motivációjának megismeréséhez nem állt rendelkezésre hazai mérőeszköz. Munkánk egyik fókuszja a Motivation for Music Learning (MLM, Comeau et al., 2019) kérdőív magyar adaptációja, a magyar nyelvű változat pszichometriai elemzése volt. A kérdőív célja az, hogy feltárja a hangszer tanulása elkezdésének okát, valamint a döntés hátterében álló külső- és belső motívumok struktúráját. A motiváció különböző dimenzióit egy olyan tengelyen tudjuk elhelyezni, amelynek egyik végpontján a motiválatlanság, a másikon az intrinzik motiváció áll. A két végpont között helyezkedik el az extrinzik motiváció, amelybe a külső szabályozás, az introjekció és az azonosulás tartozik. Az extrinzik motiváció során a cselekvést ösztönözheti egy jutalom elérése vagy büntetés elkerülése (külső szabályozás), szorongás, önértékelés (introjekció) vagy a tudatosság és a szándékosság (azonosulás). Az azonosulás nagyon hasonlít az intrinzik motivációra, ugyanakkor az előbbi értékérzeten alapszik, az utóbbi már az élvezeten és az érdeklődésen (Evans, 2015; Renwick & Reeve, 2012). A kérdőívet két mérési alkalommal használtuk fel, kiegészítve különböző háttérkérdésekkel. A háttérkérdések a szülők, tanárok és a barátok szerepét vizsgálják. A harmadik mérés során alkalmazott kérdőív a hangszer tanulása és a zenélés megítélésére fókuszált, ennek egyik részét képezték a zenei részletek. Az adatfelvételhez egy online felületet alkalmaztunk, ahol négy különböző stílust bemutató videót helyeztünk el. A videók hosszúsága fél perc és mindegyik a hagyományos koncertélménytől

eltérő előadásmódot tartalmaz. Az első kérdőívet a Google Form, a második és harmadik méréshez a Jotform felületét használtuk.

A harmadik és negyedik vizsgálathoz kvalitatív módszert használtunk. Az interjúk elkészítése során a hallgatók valamennyien végzősök voltak, velük az interjúra az egyetemen került sor. A gyakorlottal rendelkező tanárokkal, szülőkkel és a diákokkal is a kérdéseket személyes találkozás során tettük fel, amelyek körülbelül egy órát vettek igénybe. Az interjúkat hangfelvétellel rögzítettük, és ezeket később írásos formában dokumentáltuk. Az elemzés elvégzéséhez, az adatok értelmezéséhez, a kérdésekhez kategóriákat rendeltünk, amelyekhez az öndeterminációs elmélet három pszichológiai alapszükségletét használtuk. A kérdések az autonómia, a kompetencia és a társas kapcsolatok biztosítására irányultak.

A KUTATÁSOK FŐBB EREDMÉNYEI

Első vizsgálat: A Hangszertanulási Motiváció Kérdőív magyar adaptációja és a háttértényezők elemzése

Az első kutatás célja a Comeau és munkatársai (2019) által kidolgozott Motivation for Music Learning (MLM) kérdőív magyar változatának pszichometriai értékelése volt, amely az öndeterminációs elméletre (Ryan & Deci, 2017) épül. Az adaptáció során a kérdőív visszafordítási módszerrel készült, a Comeau-féle öt motivációs dimenzióval: motiválatlanság, külső szabályozás, introjekció, azonosulás, intrinzik motiváció. Megerősítő faktoranalízis (CFA) segítségével a faktoriális validitás részben igazolást nyert, bár ezek kissé elmaradnak az eredeti kérdőív mutatóitól (Comeau et al., 2019; Fajrianthi et al., 2020). A faktorok 66,35%-ban magyarázták a varianciát, és a Cronbach- α értékek minden dimenzió esetében $\geq 0,80$ voltak, ami megfelelő reliabilitást jelez (Józsa & Kis, 2016). Az intrinzik motiváció skála érte el a legmagasabb átlagot ($M=4,64$), míg a motiválatlanság a legalacsonyabbat ($M=1,45$), tehát a tanulók jellemzően belső indítatásból tanul hangszeren (Földi & Józsa, 2021, 2022).

A vizsgálat másik célja, hogy megismerjük a különböző háttértényezők (életkor, nem, döntéshozatal, oktatási szint) és a motiváció közötti kapcsolatot. A legfontosabb eredmény az volt, hogy az idősebb tanulók (15–18 évesek) szignifikánsan magasabb intrinzik motivációval ($t=-2,04$, $p<0,05$), azonosulással ($t=-5,79$, $p<0,01$) és introjekcióval ($t=-2,93$, $p<0,01$) rendelkeztek, mint a fiatalabb társaik. A tanulók motivációs mintázataiban életkori különbségek figyelhetők meg: a 15–18 éves korosztályban az introjekció és az azonosulás szignifikánsan magasabb értékeket mutatott, mint a 10–14 évesek körében. Ez arra utalhat, hogy a hangszertanulással töltött évek számának növekedésével a belsővé váló motívumok, például a kötelességtudat vagy az önazonosság erősítése egyre hangsúlyosabbá válnak. Ezek a különbségek részben azzal is magyarázhatók, hogy az idősebb tanulók körében többen vannak, akik tudatosan készülnek zenei pályára, míg a fiatalabbaknál a zenélés sokkal inkább szabadidős, hobbi jellegű elfoglaltság. A saját döntésen alapuló hangszertanulás pozitívan korrelált az intrinzik motivációval (Cohen- $d=0,39$), míg a szülői kényszerrel befolyásolt döntések motiválatlansággal jártak (Cohen- $d=0,38$), ami összhangban van az autonómiatámogatás hatásmechanizmusával (Grolnick et al., 2021). Emellett a vonós hangszeren tanulók jobban azonosultak a zenetanulással, mint a pengetős vagy billentyűs hangszeren tanulók. A hangszertanulás iránti motiválatlanság negatív kapcsolatban állt több tantárgyi attitűddel is, például az ének-zene ($r=-0,23$, $p<0,01$), irodalom, történelem és idegennyelv terén, míg az intrinzik motiváció nem mutatott szignifikáns összefüggést iskolai tantárgyakkal (Földi & Józsa, 2021, 2022).

Második vizsgálat: A társas környezet szerepe (szülők, tanárok, barátok)

A második kutatásban egy nagyobb mintán ismételten alkalmaztuk a magyarra adaptált kérdőívet, kiegészítve a külső ösztönzők – szülők, tanárok és barátok – szerepének vizsgálatával a tanulók motivációjában. Az ötfaktoros MLM kérdőív Cronbach- α értékei minden dimenzióban megfelelőek voltak (0,83–0,90). Az intrinzik motiváció itt is a legerősebb motivációs típus ($M=4,25$). A vizsgálat eredményei szerint a szülők, tanárok és kortársak egyaránt jelentős szerepet játszanak a tanulók hangszer tanulási motivációjában, de ezek a hatások életkoronként eltérő módon érvényesülnek. A szülők meghatározó szerepet töltenek be, különösen a fiatalabb (9–13 éves) tanulók körében. Bár a hangszer tanulás megkezdése nem szülői nyomás eredménye, a szülők szerepe különböző formában jelenik meg: támogatás a gyakorlásban, fellépések látogatása, pedagógusokkal való kapcsolat. A fiatalabbaknál a szülői hatás inkább az introjekció, az azonosulás és az intrinzik motiváció dimenzióival kapcsolódik össze, míg az idősebeknél inkább a külső szabályozással. Ez az önállóság növekedésével magyarázható. A tanárok szerepe szintén kiemelkedő, a tanulók főként a támogatásról számoltak be: segítik a gyakorlást, célokat adnak, visszajelzést nyújtanak, és lehetőséget biztosítanak a választásra. A motiváció szempontjából fontos tényező, hogy minél kevesebb támogatást kapnak a tanulók a tanáraiktól, annál inkább hajlamosak a motivátlanságra, különösen 12 éves kortól felfelé. A barátok szerepe leginkább az idősebb tanulók (14 év felett) körében válik jelentőssé, ahol minden motivációs dimenzió kapcsolatban áll a kortársak véleményével és támogatásával. Nemek között is különbség mutatkozott: a lányok támogatóbbnak érzékelik a barátaik szerepét, mint a fiúk. A fiatalabb tanulónál (9–13 év) azonban nem mutatkozott szignifikáns kapcsolat a barátok hatása és a motiváció között.

Harmadik vizsgálat: Zenei műfajokról alkotott tanulói vélemények

A harmadik vizsgálat célja a zenehallgatási szokások és a hangszer tanulási motiváció közötti kapcsolat feltárása volt, különös tekintettel arra, hogy a tanulók milyen zenei műfajokat preferálnak, és ez hogyan függ össze zenei tanulmányaikkal. Az eredmények szerint a hangszeren tanuló diákok nyitottabbak és pozitívabban vélekednek különféle zenei stílusokról, mint azok, akik nem tanulnak hangszeren. A tanulók többsége előnyben részesíti a könnyűzenét a klasszikus zenével szemben, de a zenei nyitottság szignifikánsan magasabb azok körében, akik több éve tanulnak hangszeren játszani. Az életkor és nem is hatással van a preferenciákra. Kutatásunk szerint a 15–16 éves tanulók megítélése a legnegatívabb mind a négy zenei részletnél. A legfiatalabb korosztály, a 9–12 éves tanulók a legnyitottabbak az egyes részletek iránt. A lányok pozitívabban vélekedtek mind a négy zenei részlettel kapcsolatban. A kutatás arra is rámutatott, hogy a pozitív zenei attitűd és a szélesebb műfaji érdeklődés együtt jár a nagyobb belső motiváltsággal. A szülők iskolai végzettségének a hatását a zenei megítélésben nem tudtuk egyértelműen igazolni.

Negyedik vizsgálat: Interjúk zenetanárokkal és tanárjelöltekkel

A negyedik vizsgálat során félig strukturált interjúkat készítettünk gyakorlott zenetanárokkal és tanárjelöltekkel, hogy megismerjük a pályaválasztás mögött meghúzódó motivációkat, illetve a tanulók motivációjának fenntartására használt módszereket. A pedagógusokkal folytatott beszélgetések alapján megállapítható, hogy a tanári motiváció egyik legerősebb mozgatórugója saját pozitív tanulói élményből fakad, amely hosszú távon a pályaválasztásban is szerepet játszik. A tanárjelöltek esetében erőteljesebben jelent meg az önmegvalósítás és az identitásképzés igénye, míg a gyakorlott pedagógusok motivációját inkább a tanulók

fejlődésének támogatása és a zene iránti elkötelezettség táplálja (Szabó et al., 2023). Mindkét csoport kiemelten fontosnak tartotta a tanulók autonómiájának tiszteletben tartását, valamint azt, hogy a tanulók élményszerű, sikeres tanulási helyzeteken keresztül fejlődhessenek. A motiváció fenntartására változatos módszereket alkalmaznak: egyéni darabválasztás, pozitív visszajelzés, játékosítás, vizuális és technológiai eszközök beépítése. Az interjúk hangsúlyozták a tanár-diák kapcsolat bizalmi és személyes jellegének jelentőségét, amely alapvető a tanulói kitartás és belső motiváció szempontjából.

Ötödik vizsgálat: interjú szülőkkel és hangszeren játszó tanulókkal

A tanulók és szülők interjúiból az derült ki, hogy a hangszeres tanulás megkezdésében a szülőknek meghatározó szerepük van, ám hosszú távon a gyermekek belső motivációja az, ami fenntarthatóvá teszi a folyamatot. A szülők részéről nyújtott támogatás – legyen az anyagi, időbeli, vagy érzelmi – jelentősen befolyásolja a tanulók pszichológiai szükségleteinek kielégülését. A kompetenciaérzés erősítésében a tanári visszajelzések, dicséret, személyre szabott célkitűzések játszanak kulcsszerepet, míg az autonómia megélése akkor valósul meg, ha a tanulók dönthetnek a hangszer, a zenei darab és a gyakorlás módja felől. A kapcsolódás dimenziója pedig különösen hangsúlyos a barátokkal és zenésztársakkal való interakciók során, illetve amikor a szülőkkel közös zenei élményekben vesznek részt (Földi et al., 2023; Szabó et al., 2023).

Kiemelt jelentőségű volt a motiváció fenntartásának kérdése, ahol a pedagógusok és szülők beszámolóit szerint azok a gyerekek tudnak hosszú távon kitartani a hangszeres tanulás mellett, akik rendszeresen pozitív visszacsatolást kapnak, sikerélményeket élnek meg, és aktívan részt vehetnek a döntéshozatalban. A lemorzsolódás okai között elsődleges helyen szerepelt a túlzott szülői elvárás, az élményhiány, valamint a nem megfelelő tanár-diák kapcsolat. Ezzel szemben a fenntartott motiváció egyik legfontosabb eleme a tanár személyisége, módszertani sokszínűsége és empátiája volt, amely lehetővé teszi, hogy a tanuló megtalálja önmagát a zenetanulásban (Földi et al., 2023).

HIPOTÉZISVIZSGÁLAT

A kutatás során megfogalmazott hipotézisek túlnyomó többsége empirikusan alátámasztást nyert. Az első hipotézis (H1), miszerint a kérdőív megbízható mérőeszköz a magyar tanulók körében, statisztikai szempontból igazolt, mind faktoriális validitás, mind reliabilitás szempontjából. Az intrinzik motiváció dominanciáját (H2) többszörösen is kimutatták az eredmények, mind átlagértékekkel, mind a korrelációs elemzések alapján. Az életkori különbségekre vonatkozó hipotézis (H3) szintén igazolódott: az idősebb tanulók motivációja magasabb szinten integrált, és jellemzőbb rájuk a belső indíttatás, míg a fiatalabbak inkább külső tényezőkre támaszkodnak. Nemek között nem kaptunk szignifikáns különbséget a motivációs dimenziókban. A szociális háttér (H4–H5) szerepe összetett: a szülők és tanárok hatása kezdetben meghatározó, de az életkor előrehaladtával háttérbe szorulnak, és a belső tényezők kerülnek előtérbe (Ryan & Deci, 2017). A műfajokkal kapcsolatos hipotézisek (H6–H8) részben igazolódtak: a tanulók többsége a könnyűzenei műfajokat preferálja, ahogy azt Janurik (2008a) és Dohány (2013) is leírja. A családi zenei környezet és a szülők támogatásának szerepét (H9–H10) empirikusan megerősítették az adatok, míg a nemek közötti eltérés a szülői támogatásban (H11) nem mutatott szignifikáns különbséget. Összességében a kutatások a

hipotézisek döntő többségét igazolták, és megerősítették az öndeterminációs elmélet alkalmazhatóságát a hangszerstanulás motivációjának vizsgálatában.

A kvalitatív vizsgálatok célja nem hipotézisek igazolása, hanem a motivációs folyamatokat befolyásoló tényezők mélyebb megértés volt. A tanulókkal, pedagógusokkal, tanárjelöltekkel és szülőkkel készült interjúk feltárták azokat a háttérmechanizmusokat, amelyek a hangszerstanulás megkezdését, fenntartását vagy akár megszakítását befolyásolják. A pszichológiai alapszükségletek – autonómia, kompetencia, kapcsolódás – támogatása kulcsfontosságúnak bizonyult a hosszú távú motiváció fenntartásában. Az interjúk alapján jól körvonalazódott, hogy a tanári és szülői attitűdök, az elérhető választási lehetőségek és az egyéni döntések lehetősége mind jelentősen befolyásolják a tanulók intrinzik motivációját. A lemorzsolódás hátterében jellemzően az autonómia hiánya, a személyes kapcsolódás gyengülése és az időbeli leterheltség állt.

A tanárjelöltek és gyakorlott pedagógusok pályaválasztási motivációja közötti különbségek, valamint a tanári példaképek szerepe szintén hangsúlyos elemként jelent meg. Míg a tapasztalt pedagógusok között sokan eredetileg előadóművészi ambíciókat fogalmaztak meg, a tanárjelöltek tudatosabban választották a pedagógusi pályát. Ezek az eredmények fontos kiindulópontot jelenthetnek egy jövőbeni, nagyobb mintás vizsgálat számára.

A tanári és szülői attitűdök, mint például az elvárások mértéke, a személyes támogatás, nemcsak a tanulás megkezdésére, hanem a gyakorlás rendszerességére és az esetleges lemorzsolódás elkerülésére is hatással vannak. A kvalitatív adatok rávilágítottak arra is, hogy a tanár-diák kapcsolat és a tanár motivációja gyakran mintaként szolgál a tanulók számára – ez különösen hangsúlyos volt a tanárjelöltek beszámolóiban. Az interjúk alapján a pszichológiai alapszükségletek támogatása közvetlenül összefügg a hangszerstanulásban való hosszú távú kitartással. A lemorzsolódás hátterében viszont gyakran ezek hiánya, illetve a motiváció csökkenése áll.

ÖSSZEGZÉS

A kutatás a kvantitatív és kvalitatív vizsgálatok révén komplex képet nyújtott a 9–19 éves diákok hangszer tanulási motivációjáról, figyelembe véve az életkori sajátosságokat, a szociális környezet hatásait, valamint a pedagógiai gyakorlat szerepét. A kvantitatív adatok alapján a diákok motivációja leginkább belső elköteleződésből fakad, különösen azok esetében, akik hosszabb ideje tanulnak hangszeren, és tudatosan választották a zenei fejlődés útját. Fontos szempont, hogy a vizsgálatban olyan tanulók is szerepeltek, akik zenei pályára készülnek – körükben különösen magas az azonosuláson és belső érdeklődésen alapuló motiváció. Az életkor előrehaladtával az autonómia iránti igény erősödik, és ezzel együtt a tanulás egyre inkább a személyes célok mentén szerveződik. A kvalitatív kutatás mélyebb betekintést nyújtott a motiváció fenntartásának gyakorlati dimenzióiba. A tanári és szülői szerep különösen meghatározónak bizonyult: a pedagógusok visszajelzése, a választási lehetőségek biztosítása (pl. repertoárválasztás), valamint az érzelmi támogatás mind hozzájárulnak az autonóm tanulás élményéhez. A tanulók beszámolóiban a tanárok személyisége és kommunikációs stílusa kulcsszerepet játszik abban, hogy a tanulók elköteleződnek-e hosszú távon a zenetanulás mellett. Ez összhangban áll McPherson, Davidson és Evans (2016) megállapításával, miszerint a belső indíttatás hiányában a külső nyomásra végzett tanulás kevésbé hatékony, és fokozott lemorzsolódási kockázattal jár.

A szülői szerep különösen a fiatalabb tanulók esetében bizonyult meghatározónak – mind az érzelmi, mind a gyakorlati támogatás tekintetében. Sichivitsa (2007) kutatásaival

összhangban a jelen vizsgálat is kimutatta, hogy a szülők zenei részvétele (pl. koncertekre járás, közös zenehallgatás, érdeklődés a fellépések iránt) pozitív hatással van a gyermekek zenei elköteleződésére. A kortársak hatása életkorfüggőnek mutatkozott: míg a fiatalabb korosztályban még nem jelentkezett domináns szerepük, a serdülők körében már egyértelmű összefüggés mutatkozott a baráti kapcsolatok és a motivációs dimenziók között. Ez megerősíti Creech és Hallam (2009) azon állítását, miszerint a társas környezet jelentős hatást gyakorol a zenei tanulás iránti hosszú távú elköteleződésre.

A tanárokkal és tanárjelöltekkel készült interjúk azt mutatták, hogy a pedagógusok által alkalmazott motivációs stratégiák – mint a választási lehetőségek biztosítása, a pozitív visszacsatolás és az egyéni fejlődési utak támogatása – jól illeszkednek az öndeterminációs elmélet három alaptényezőjéhez: autonómia, kompetencia és kapcsolódás. A diákokkal és szülőkkel készített interjúk ezzel párhuzamosan megerősítették, hogy a tanulói motiváció fenntartásának feltétele a pszichológiai szükségletek kielégítése. A tanulók azokban az esetekben számoltak be magasabb elköteleződésről, ha érezték a tanáruk figyelmét, támogatását, illetve lehetőséget kaptak saját érdeklődésük kifejezésére.

A kutatás eredményei tehát megerősítik az öndeterminációs elmélet (Ryan & Deci, 2020) gyakorlati alkalmazhatóságát a zeneoktatásban. A tanulói autonómia támogatása, a kompetenciaélmény elősegítése és a kapcsolódás lehetőségének megteremtése mind hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulók hosszú távon is motiváltak maradjanak. Az iskolai környezet mellett azonban a család és a kortárs kapcsolatok szerepe sem elhanyagolható: a tanulói motiváció szintje nem csupán egyéni tényezők, hanem a szociális és pedagógiai hatások által formálódik. Ezeknek a tényezőknek a tudatos figyelembevétele lehetővé teheti a hangszeres tanulmányok során tapasztalható lemorzsolódás csökkentését, valamint elősegítheti a zenei elköteleződés hosszú távú fenntartását. A kutatás eredményei, a szakirodalommal összhangban (Sloboda, 2001; MacIntyre et al., 2018) arra is rávilágítanak, hogy a hangszeres zenei nevelés sikeressége nagymértékben függ attól, mennyiben képes a tanuló meg tapasztalni a tanulási folyamat feletti kontrollt, az előrehaladás örömét, valamint a társas kapcsolódás lehetőségét a zene által.

LIMITÁCIÓ

A kutatás eredményei több szempontból is értékes betekintést nyújtanak a 9–19 éves tanulók hangszer tanulási motivációjába, ugyanakkor számos korlátot is figyelembe kell venni az értelmezés során. A kutatás egyik mintája sem reprezentatív, ami az eredmények általánosíthatóságát korlátozza. Különösen igaz ez a kvalitatív vizsgálatokra, ahol a résztvevők száma, például a szülőkkel és diákokkal készített interjúk esetében, alacsony (7-7 fő), és nem azonos családokból kerültek ki, így nem vizsgálható közvetlenül a szülő–gyermek kapcsolat. A kutatás keresztmetszeti jellegéből fakadóan nem ad információt a motiváció időbeli változásáról, fejlődéséről, illetve a hosszabb távú tanulói elköteleződésről. A kérdőíves adatfelvétel önjellemzéseken alapul, ami magában hordozza a válaszadói torzítás lehetőségét. A zenei preferenciák vizsgálata során alkalmazott négy zenei részlet kiválasztása részben szubjektív szempontokat tükrözött, és nem vettük figyelembe, hogy a résztvevők ismerték-e már a darabokat. Továbbá, nem vizsgáltuk, hogy a zenei élmény megítélését mennyiben befolyásolta a vizuális tartalom jelenléte (videó vagy hanganyag). A jövőbeni kutatásokban érdemes lenne több műfajt bevonni, valamint kitérni a zenei jellemzők (például tempó, ritmus,

dallam, harmónia) elemzésére, amely átfogóbb és megalapozottabb következtetések levonását tenné lehetővé.

Fontos megemlíteni azt is, hogy több olyan tényező, amely jelentős hatással lehet a hangszerstanulás motivációra – mint például a tanulói célok, az énkép, a gyakorlásra fordított idő szerepe – nem képezte a jelen vizsgálat tárgyát, így ezen dimenziók vizsgálata jövőbeni kutatások feladata lehet. A vizsgálat feltáró jellegű, elsődleges célja a jelenségkör strukturáltabb megértése volt, nem pedig az összefüggések általános érvényű tesztelése. A jelenlegi eredmények így inkább megalapozzák a további nagymintás, longitudinális vagy összehasonlító vizsgálatokat.

Az elméleti áttekintésben bemutattuk, hogy a magyar hangszeres zenei nevelés speciális módon valósul meg, külön zeneiskolákban folyik. Ez egyrészt előnyös a kutatásunkban, hogy ebben a kontextusban lehetett vizsgálni a társak szerepét, másrészt azonban korlátot is jelent az eredmények általánosításához. Az életkori különbségekre keresztmetszeti vizsgálatból következtettünk. Ezért jövőbeni kutatásokban célszerű lenne longitudinális megközelítést alkalmazni. A kérdőívből önbevallásból származó kvantitatív eredményeket kaptunk. Érdeemes lehet a kérdőív mellett más módszereket is alkalmazni, továbbá a szülőket és a tanárokat is bevonni a vizsgálatba. Ezáltal teljesebb képet kaphatunk a hangszeren tanuló diákok motivációjáról. Jelen vizsgálat elsősorban a külső ösztönzők szerepére fókuszált. A jövőbeni kutatások számára fontos irány lehet a belső motivációs tényezők mélyebb feltárása is, hogy a tanulók elköteleződéséről egy átfogóbb, komplexebb képet nyerjünk.

A TÉZISFÜZETHEZ FELHASZNÁLT IRODALOM

- Barrett, K. C., & Morgan, G. A. (2018). Mastery motivation: Retrospect, present, and future directions. In A. Elliot, (Ed.), *Advances in Motivation Science*, Vol. 5 (pp. 2–39). Elsevier.
- Brittin, R. V. (2014). Young listeners' music style preferences: Patterns related to cultural identification and language use. *Journal of Research in Music Education*, 61(4), 415–430.
- Comeau, G., Huta, V., Lu, Y., & Swirp, M. (2019). The Motivation for Learning Music (MLM) questionnaire: Assessing children's and adolescents' autonomous motivation for learning a musical instrument. *Motivation and Emotion*, 43, 705–718.
- Csíkós, Cs. (2012). Melyik a kedvenc tantárgyad? *Iskolakultúra*, 22(1), 3–13.
- Csikszentmihályi, M. (2022). *Flow - Az áramlat - A tökéletes élmény pszichológiája*. Akadémiai Kiadó.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68–78.
- Dohány, G. (2014). Háttérváltozók és a zenei műveltség összefüggéseinek vizsgálata középiskolások körében. *Magyar Pedagógia*, 114(2), 91–114.
- Evans, P. (2015). Self-determination theory: An approach to motivation in music education. *Musicae Scientiae*, 19(1), 65–83. <https://doi.org/10.1177/1029864914568044>
- Földi, F., & Józsa, K. (2021). A hangszeres zene tanulásában szerepet játszó motivációs tényezők. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9(3), 5–27.
- Földi, F., & Józsa, K. (2022a). A Hangszertanulási motiváció kérdőív magyar adaptációja. *Iskolakultúra*, 32(5), 96–109.
- Földi, F., & Józsa, K. (2022b). Motivation to learn musical instruments among school-age Hungarian students. In L. Gómez Chova, A. López Martínez & I. Candel Torres (Eds.), *INTED2022: 16th annual International Technology, Education and Development Conference. Sharing the Passion for Learning* (pp. 9340–9347). IATED Academy.
- Grolnick, W. S., Levitt, M. R., Caruso, A. J., & Lerner, R. E. (2021). Effectiveness of a Brief Preventive Parenting Intervention Based in Self-Determination Theory. *Journal of Child and Family Studies*, 30(4), 905–920.
- Hallam, S. (2013). What predicts level of expertise attained, quality of performance, and future musical aspirations in young instrumental players? *Psychology of Music*, 41(3), 265–289.
- Hallam, S., Creech, A., Varvarigou, M., & Papageorgi, I. (2020). Are there differences in practice depending on the instrument played? *Psychology of Music*, 48(6), 745–765.
- Héjja, B. (2016). Az alapfokú és középfokú zeneoktatás helyzete Magyarországon. *Parlando*, 2, 1–30.
- Jakobicz, D., Wamzer, G., & Józsa, K. (2018). Motiválás az ének-zene órákon. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6(2), 18–31.
- Janurik, M. (2007). Áramlatélmény az iskolai ének-zeneórákon. *Magyar Pedagógia*, 107(4), 295–320.
- Janurik, M. (2008). Betöltik-e szerepüket az ének-zeneórák a mai oktatásban? *Iskolakultúra*, 18(9–10), 107–116.
- Janurik, M. (2009). Hogyan viszonyulnak az általános és középiskolás tanulók a klasszikus zenéhez. *Új Pedagógiai Szemle*, 59(7), 47–64.
- Janurik, M., & Józsa, K. (2016). A zenei képességek összefüggése a DIFER készségekkel óvodáskorban. *Neveléstudomány | Oktatás–Kutatás–Innováció*, 4(1), 49–69.
- Janurik, M., & Józsa, K. (2018). Az iskolai zenetanulás iránti motivációt alakító néhány tényező. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6(2), 5–17.

- Janurik, M., & Pethő, V. (2009). Flow élmény az énekórán: a többségi és a Waldorf-iskolák összehasonlító elemzése. *Magyar Pedagógia*, 109(3), 193–226.
- Janurik, M., Kis, N., Szabó, N., & Józsa, K. (2021). Az ének-zene tantárgy iránti attitűd összefüggése az iskolai zenetanulás iránti motivációval hetedik osztályos tanulók körében. *Neveléstudomány | Oktatás – Kutatás – Innováció*, 9(2), 18–42.
- Józsa, K. (2021). *Az elsajátítási motiváció jelentősége óvodáskortól fiatal felnőttkorig*. Akadémiai doktori értekezés.
- Józsa, K., Barrett, K. C., Amukune, S., Calchei, M., Gharib, M., Iqbal Hashmi, S., Podráczky, J., Nyitrai, Á., & Wang, J. (2020). Implications of the DMQ for Education and Human Development: Culture, Age and School Performance. In G. A. Morgan, H.-F. Liao & K. Józsa (Eds.), *Assessing Mastery Motivation in Children Using the Dimensions of Mastery Questionnaire (DMQ)* (pp. 133–158). Szent István Egyetem.
- Kaplan, A., & Patrick, H. (2016). Learning environments and motivation. In K. R. Wentzel & A. Wigfield (Eds.), *Handbook of motivation at school* (pp. 251–274). Routledge.
- McPherson, G. E. (2009). The role of parents in children's musical development. *Psychology of Music*, 37(1), 91–110.
- McPherson, G. E., Davidson, J. W., & Evans, P. (2016). Playing an instrument. In G. E. McPherson, (Ed.), *The child as musician: A handbook of musical development* (pp. 401–421). Oxford University Press.
- Pintér, T. K. (2021). *A zenei nevelés társadalmi megítélése Magyarországon*. Akadémiai Kiadó.
- Pintér, T. K., & Csikos, Cs. (2020). Tanulók, szülők és tanárok perspektívái az iskolai zenei nevelés céljairól, feladatairól. *Iskolakultúra*, 3(7), 3–25.
- Ercegovac, I. R., Dobrota, S., & Surić, S. (2017). Listening to music and music preferences in early adolescence. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 12(24), 6–23.
- Renwick J. M., & Reeve J. (2012). Supporting motivation in music education. In G. E., McPherson & G. F. Welch (Eds.), *Oxford Handbook of Music Education* (pp. 143–162). Oxford University Press.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). Self-determination theory: An introduction and overview. In R. M. Ryan & E. L. Deci (Eds.), *Self-determination theory: Basic psychological needs in motivation, development and wellness* (pp. 3–25). Guilford
- Sichivitsa, V. O. (2007). The influences of parents, teachers, peers and other factors on students' motivation in music. *Research Studies in Music Education*, 29(1), 55–68.
- Serbun, S. J., & DeBono, K. G. (2010). On appreciating the music of our parents: The role of the parent-child bond. *North American Journal of Psychology*, 12(1), 93–102.
- Soares-Quadros Júnior, J. F., Lorenzo, O., Herrera, L., & Araújo Santos, N. S. (2019). Gender and religion as factors of individual differences in musical preference. *Musicae Scientiae*, 23(4), 525–539.
- Szabó, N. (2018a). Zenesziget. Játékosítás (gamifikáció) digitális eszközökkel az ének-zene oktatásban. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6(2), 97–107.
- Szabó, N. (2018b). A cél szentesíti az (IKT)-eszközt a zeneoktatásban? *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6(2), 132–138
- Szende, O. (2000). A hangszer tanulási szándék vizsgálata. Előkísérlet ismertetése. *Parlando: Zenepedagógiai Folyóirat*, 42(3–4), 36–40.
- Turmezeyné Heller, E., Máth, J., & Balogh, L. (2005). Zenei képességek és iskolai fejlesztés. *Magyar Pedagógia*, 105(2), 207–236.
- Váradi, J., & Józsa, G. (2021). A tanórán kívüli művészeti tevékenység hatása a művészeti rendezvények iránti attitűdre. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9(3), 28–43.

- Váradi, J., & Józsa, G. (2023). Factors affecting attendance of and attitudes towards artistic events among primary school children. *Social Sciences*, 12(7), 404. doi:10.3390/socsci12070404
- Váradi, J., Kerekes, R., & Kiss, J. (2020). Az extrakurrikuláris művészeti tevékenység lehetősége az ének-zene tagozatos általános iskolában egy pilot kutatás alapján. In G. Hideg, Sz. Simándi & I. Virág (Eds.), *Prevenió, intervenció és kompenzáció. HERA évkönyvek. VII.* (pp. 101–111). Debreceni Egyetemi Kiadó, Magyar Nevelés- és Oktatóskutatók Egyesülete.

DOKTORI ÉRTEKEZÉS TÉMÁJÁHOZ KAPCSOLÓDÓ PUBLIKÁCIÓK

Hazai és nemzetközi folyóiratban megjelent tanulmányok

- Földi, F., Szabó, N., Oo, T. Z., Csizmadia, G., & Józsa, K. (2024). Motivation in Learning Musical Instruments: The Role of Parents, Teachers, and Friends. *Music & Science*, 7, 20592043241284822.
- Szabó, N., Földi, F., Oo, T. Z., Csizmadia, G., & Józsa, K. (2024). Musical Genre Preferences among School Students: The Role of the Family Background and Musical Instruments Learning. *Music & Science*, 7, 20592043241236639.
- Szabó, N., Földi, F., Oo, T. Z., Csizmadia, G., & Józsa, K. (2024). Musical Preferences among Students Aged 9–19: A Study on Musical Genres and Styles. *Education Sciences*, 14(3), 290.
- Földi, F., Szabó, N., & Józsa, K. (2023). Hangszertanulási motivációt támogató stratégiák tanárok és tanárjelöltek szemszögéből. *Képzés és Gyakorlat: Neveléstudományi Folyóirat*, 21(2), 5–18.
- Földi, F., Szabó, N., & Józsa, K. (2023). Zenei műfajokról alkotott tanulói vélemények. *Magyar Pedagógia*, 123(3), 115–143.
- Szabó, N., Földi, F., & Józsa, K. (2023). A zenetanárrá válás motivációs összetevői. *Iskolakultúra*, 33(8), 36–51.
- Földi, F., Szabó, N., & Józsa, K. (2022). A szülők motiváló szerepe a hangszertanulásban. *Neveléstudomány: Oktatás–Kutatás–Innováció*, 10(4), 5–18.
- Földi, F., & Józsa, K. (2022). A Hangszertanulási motiváció kérdőív magyar adaptációja. *Iskolakultúra*, 32(5), 96–109.
- Földi, F., & Józsa, K. (2021). A hangszeres zene tanulásában szerepet játszó motivációs tényezők. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 9(3), 5–27.

Konferenciaelőadások

- Földi F., Szabó, N., & Józsa, K. (2025). Digital solutions for understanding students' views on music. In *Green and digital transition. The 7th Conference in cooperation with the European Association for Comparative Economic Studies 18-20 June 2025, Szeged* (p. 39). University of Szeged Centre of Excellence for Interdisciplinary Research, Development and Innovation, Humanities and Social Sciences Cluster, ICT and Societal Challenges Competence Centre. University of Szeged Faculty of Economics and Business Administration and European Association for Comparative Economic Studies.
- Földi, F., Szabó, N., Oo, T. Z., & Józsa, K. (2023). The role of social environmental factors musical instrument learning. In M. Petőné Csima & G. Zentai (Eds.), *16. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: Program és absztraktok* (pp.33–34). Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem, Neveléstudományi Intézet.
- Szabó, N., Földi, F., & Józsa, K. (2023). A zenetanári pálya választása a hazai felsőoktatás átalakulásának tükrében. In M. Petőné Csima & G. Zentai (Eds.), *16. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: Program és absztraktok* (p.144). Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem, Neveléstudományi Intézet.
- Földi, F., Szabó, N., & Józsa, K. (2023). A különböző zenei műfajok népszerűsége a tanulók körében. In L. Kasik & Z. Gál (Eds.), *XIX. Pedagógiai Értékelési Konferencia. PÉK 2023 Szeged, 2022. április 20–22. [19th Conference on Educational Assessment, CEA 2023]* (p.96). Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola.

- Földi, F., Szabó, N., & Józsa, K. (2023). A hangszertanulást befolyásoló családi tényezők. In L. Kasik & Z. Gál (Eds.), *XIX. Pedagógiai Értékelési Konferencia. PÉK 2023 Szeged, 2022. április 20–22. [19th Conference on Educational Assessment, CEA 2023]* (p.97). Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola.
- Földi, F., Szabó, N., & Józsa, K. (2022). Hangszertanulási motiváció megítélése a tanárok, szülők és diákok tapasztalatai alapján. In E. Juhász, & R. Kattein-Pornói (Eds.), *Oktatás egy változó világban-Kutatás, innováció, fejlesztés. Absztraktfüzet* (pp.262–263). Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem.
- Földi, F., & Józsa, K. (2022). Motivation to learn musical instruments among school-age Hungarian students. In L. Gómez Chova, A. López Martínez & I. Candel Torres (Eds.), *INTED2022: 16th annual International Technology, Education and Development Conference. Sharing the Passion for Learning* (pp. 9340–9347). Valencia, Spain. 7-8 March, 2022. IATED Academy. ISBN: 978-84-09-37758-9
- Földi, F. (2021). A zenetanulás motivációs kérdőív eredményei. In Gy. Molnár & E. Tóth (Eds.), *A neveléstudomány válaszai a jövő kihívásaira. XXI. Országos Neveléstudományi Konferencia. Program, előadás-összefoglalók* (p. 473). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Szegedi Tudományegyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola.
- Földi, F. (2021). Zenetanulás motivációs kérdőív magyar változatának validitása, reliabilitása. In J. Podráczky (Ed.). *14. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia, 2021. szeptember 2–4. Program és absztraktok. [14th Training and Practice International Conference on Educational Science, September 2–4, 2021. Program and Abstracts]* (p.38). Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem, Neveléstudományi Intézet.
- Földi, F. (2020). Az öndeterminációs elmélet és a zene kapcsolata. In K. Józsa (Ed.), *Neveléstudomány – Válaszlehetőségek az új évezred kihívásaira: 13. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia [Educational Science – Possible Answers for the Challenges of the New Millennium:13th Training and Practice International Conference on Educational Science: Program és absztraktok: Program and Abstracts]* (p. 183). Szent István Egyetem.
- Földi, F. (2020). A Motivation for Music Learning (MLM) kérdőív adaptációja. In K. Józsa (Ed.), *Neveléstudomány – Válaszlehetőségek az új évezred kihívásaira: 13. Képzés és Gyakorlat Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia [Educational Science – Possible Answers for the Challenges of the New Millennium:13th Training and Practice International Conference on Educational Science: Program és absztraktok: Program and Abstracts]* (p. 98). Szent István Egyetem.
- Földi, F., & Szabó, N. (2019). A szülők hatása a hangszeres tanulmányok megkezdésére. In A. Varga, H. Andl & Zs. Molnár-Kovács (Eds.), *Neveléstudomány – Horizontok és dialógusok. XIX. Országos Neveléstudományi Konferencia. Absztraktkötet* (p. 328). MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Neveléstudományi Intézet.